

de serra, / fer remuntar les aygües d'un riu fins a les deus?», «al temps que 'l gran Alcides anava per la terra, / tot *escobrants-la* ab clava fexuga, arreu-arreu, / de borts gegants i monstres ---», *Ail.* (112, 52). En el fons prolongació de la viril expressió de Muntaner: «Vía sus! E ab aquella vigoria *escobrar* ben trenta galees» (§ 43, III, 52.6).

Una acc. només antiga és la d'evacuar, desembarassar, abandonar' una plaça forta: «dixem que-ls dariem de l'alcàcer en sus tota la vila; e plach-los molt, e prenguem dia que aguessen *escobrada* aquela partida; e ells dixeren-nos que al tercer dia *escobrarien* l'alcàcer», Jaume I, cosa que també es troba alguna vegada en el castell més antic: Berceo, *San Millán*, 30. El sentit és clarament 'evacuar' en Muntaner: «e i vescomte de Cardona anà-se'n a Gerona, e mès-se dins, e *escobrà* la ciutat de fembres e d'infants», «que-m faia a saber que *escobràs* lo castell de Gerba de fembres e d'infants e m'aparellàs bé de defendre» (§§ 125, 259, Casac., 23.32; VII, 34.20).¹ En la llengua popular és clar que avui s'esborren les àmplies accepcions antigues i queden les aplicacions utilitàries (= *balayer, barrer, fegen*) «ella és matinerà d'escobrà'l balcó: / mentres *l'escobrava*, passa l'aymadó / ---», MilàF (*Romlo.*, 279.3); a Muntanya sobretot, 'escurar la xemeneia' (Arcavell, Tor, 1932-6); en val. (on en el sentit domèstic es diu 'agranar') resta molt viu en accs. agrícoles: 'podar un arbre tallant-li les branques' (Castalla, EValor, 1950), 'esporgar les oliveres' Bocarrent (1963), 'eixobrir, fer un clot al voltant dels arbres o ceps', Canyís (SGuarner, p. 151).

Tot i que en castellà avui s'ha antiquat, i ja en el S. XVI va quedar només en usos molt limitats,² en els Ss. XII-XIV havia estat d'ús freqüent (*Cid*, *Arx.* de Hita, etc.), no és creïble que en castellà entrés com a gallicisme, per més que en castellà no es trobin els equivalents del fr. *encombrer, combres*, però tampoc es troben en català (si no és algun vestigi), i tampoc l'occità té més que *escobrar* (i *encombrar*). Cal, doncs, admetre que ja estava format en ll. vg. *EX-COMBORARE, i qui sap si ja en cèltic, vist que el prefix EK(S)- no era menys viu en aquesta llengua, i amb el mateix valor que en llatí. Només el francès va conservar *combres* 'obstacles, entrebancs', descendent directe de *COMBOROS; no en resta en el nostre domini més que el rar arcaisme *combrer* i algun topònim isolat, com *Combret*, nom del barranc que baixa a l'ermita de Sant Guillem en el vessant Sud del Canigó (a Comalada),³ que deu ser un collectiu en -ETUM, car és una zona amb molt tartera i runes de muntanya.

Per a l'etimologia cèltica: M-Lübke, *ZRPb.* XIX, 275, cf. JHubschmied, *VRom.* III, 133-5, Bertoldi ib. III, 229-36 (superat ja, G. Paris, *Rom.* XXXIII, 243-5).

Un poc més de vida degué tenir en català primitiu, si bé també escassa, *encombrar* amb sentit semblant al de l'oc. ant. («encombrer; empècher, embarrasser; souiller, entacher; surcharger»): «Nós vos farem una prenòstica: en tal punt entrarets là, que jamés no farets mal a mi ni a altre --- açò vol Déus que Nós vos deym, car lo vostre peccats vos *encombrarà*, que no

farets mal ---», Jaume I (*Cròn. Ag.*, 458.13); «d'açò qu' és dret --- de les Postats --- nuyl hom no-ls deu *encombrar* ni defendre per son dret, ni retenir», *Usatges* (*NCl.*, p. 115).

⁵ DERIV.: *Encombre* 'entrebanc, acció que causa noses': «convenit --- ad Guillermmum, ut de ista hora --- in jamdicta omnia *encombre* no li meta --- et ipsas honores supradictas non dó, nen les dó en *encombre* --- ipsas honores no les dó, me les don en *encombre*», doc. de Cerdanya a. 1067 (*Marca Hisp.*, n.º 265, cf. Alart, *RLR* III, 277).

De *escobrar*: *Escobra* 'evacuació, termini per a l'enllestiment de la retirada': «que-ls d'alà ins poguessen haver aquels sis dies per *escobra*», «En Ramon Folch, dins tres dies que hac d'*escobra*, endreçà-s e aparellà-s ab tota sa companya», Desclot, §§ 165, 167 (*NCl.* v, 104.16, 127.3; mal analitzat en l'ed. Buchon, 354, etc.; tampoc crec que es refereixi a tractes en general, *AlcM*, que hi afegeix cites de Jaume I i de 1426).

Escobra 'utensili rústic o domèstic per a escobrar' [1430, inv., *DAG.*; 1431, Bna., CaCandi, *Misc-HiCat.* II, 211]: més que un veritable postverbal d'*escobrar* és una transformació d'ESCOBA (veg.), ll. scōPA, id., refet sota la influència d'*escobrar*, quan aquest esdevingué més i més l'expressió del mateix concepte amb caràcter verbal; cf. l'explicació del mateix fet dins el conjunt occitano-català, que ens dóna, mitjançant els mètodes de la geografia lingüística, Bertoni (*ARom.* I, 1917, 261-2). Modernament s'ha imposat la nova aplicació, almenys en cat. or. i ross. (mentre que *granera* és més o menys general en els altres tres dominis dialectals); en català central això permet usar-lo per distingir espècies de plantes, com *botja d'escobres* (Serradell, *Sota Terra*, Club Munt.), i fins i tot *escobra* la planta mateixa (aquesta o altra *Centaurea cyanus*, *AlcM*). En concurrència amb *escobrar* i *agranar* s'usa *escampar* a Ribagorça i altres comarques occidentals, com a la Vall d'Aran (alta i central, amb els derivats *escampill* 'escombra' i *escampadissi* 'escobrim, escobraríes'); d'ací *escampa* 'escombra' V. de Barravés (*BDC* VI, 24); i per encreuament amb *escobrar*: *escompà* a Fraga (*BDC* IV, 40), *escompador* 'escombra' frag. o *escompall* (*BDC* XX, 318; IV, 40), *escompís* (Granja d'Escarp, 1935), ací amb el derivat *escompissera* per a la mata usada per fer escobres (id.).

Escobràs «escoba grande» Aneu (Pol, p. 16). *Escobrell* ant. 'escobraríes' (emp., S. XIV), 'estri d'escobrar el forn' [«lo ~ del forn: verriculum», OPou, *TbPu.*, 218; -bray eiv. «barretero de horno, hurgazo, hurgón», PzCabrer.]; figuradament a una persona: «casa't amb un mariner i duràs bon *escobray*», MilàF (*Romlo.*, 391B8; la versió A, també recollida a Mallorca: «que't durà bon *eixembray*).

Escobraríes [1507, Busa-N.; 1617, MAgustí; *DTol.*, 1660]; més antigament *escobradies* [1301]: «que null hom ne nuyla fembra no gos gitar terra ne *escobradies* ne sutzures denant lo portxe tro a la mar» (en el *Llibre de deliberacions* barceloní, *DBal.*,